

Rachunki narodowe i statystyka finansów publicznych¹ — kierunki rozwoju

---

Kierowanie się nadrzędną zasadą, jaką jest spójność informacji w rachunkach narodowych, ich zgodność z obowiązującymi wytycznymi metodycznymi oraz dążenie do spójności z innymi dziedzinami statystyki publicznej jest gwarancją prowadzenia dobrych jakościowo badań. Zapewnia to śledzenie, wdrażanie i stosowanie w badaniach m.in.: nowych standardów i metodologii czy szersze wykorzystanie źródeł danych do opracowań pozastatystycznych, a także kreowanie nowych badań i modyfikacja już istniejących.

Spośród wielu działań za kluczową dla statystyki polskiej, jak i europejskiej należy uznać implementację Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych w Unii Europejskiej (ESA 2010) stanowiącego europejską odpowiedź na światowy System Rachunków Narodowych (SNA 2008). Przygotowanie do wdrożenia ESA 2010 zdominuje prace w zakresie rachunków narodowych w najbliższym okresie. W perspektywie wieloletniej GUS będzie angażował się również w prace polegające na śledzeniu rozwoju badawczej inicjatywy Komisji Europejskiej „Beyond GDP” i globalizacji. Departament Rachunków Narodowych GUS będzie wspierać prace metodologiczne i badania prowadzone przez inne komórki organizacyjne Urzędu dotyczące rachunków satelitarnych.

W zakresie rachunków narodowych bardzo wzrosło w ostatnich latach znaczenie statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych. Stwierdzone niedokładności w przekazywanych przez niektóre państwa członkowskie informacjach o wysokości długu i deficytu sektora wykazały konieczność podjęcia działań, które zminimalizują ryzyko wystąpienia podobnych sytuacji w przyszłości. Kryzys finansowy i gospodarczy udowodnił, że koordynacja polityki gospodarczej państw Unii Europejskiej (UE) nie jest wystarczająca. Podjęto zatem szereg inicjatyw legislacyjnych, których celem była zmiana podejścia do statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych z korekcyjnego na prewencyjny oraz zwiększenie efektywności koordynacji polityki fiskalnej i gospodarczej w UE. Działania te mają bezpośredni wpływ na opracowywaną przez GUS statystykę finansową sektora instytucji rządowych i samorządowych i obok zmieniających się międzynarodowych standardów metodycznych określają główne kierunki ich rozwoju.

---

¹ Część dotyczącą rachunków narodowych opracowała Maria Jeznach, część dotyczącą statystyki finansów publicznych Olga Leszczyńska-Luberek.

SYSTEM RACHUNKÓW NARODOWYCH — OD PRZESZŁOŚCI DO RACHUNKÓW WSPÓŁCZESNYCH

Jak każda dziedzina wiedzy, statystyka ewoluowała wraz z rozwojem myśli ekonomicznej. O historii rachunków narodowych napisał prof. Leszek Zienkowski w książce pt. *Co to jest PKB? Jego rola w analizach ekonomicznych i prognozowaniu*. Zobrazował w niej kamienie milowe na drodze do współczesnego systemu rachunków narodowych.

Rachunki narodowe w tym systemie pełnią rolę narzędzia integrującego wyniki badań ze wszystkich dziedzin statystyki publicznej, w szczególności statystyki finansów publicznych i statystyki bankowej. Dane dostarczane przez te statystyki, dzięki swojej wewnętrznej spójności zakresowej, pojęciowej, klasyfikacyjnej, mogą być do siebie odnoszone i rzetelnie oraz kompleksowo opisywane. Stanowią one podstawę do prowadzenia dobrych jakościowo, a zatem wiarygodnych, bieżących analiz statystycznych, społeczno-gospodarczych oraz prognoz. Analizy bieżące stanowią podstawę procesów decyzyjnych rządu, z kolei prognozy w powiązaniu z uwarunkowaniami zewnętrznymi (relacje z gospodarką innych krajów) są uwzględniane w wieloletniej strategii rozwoju społeczno-gospodarczego.

Jednak użytkownicy danych (przedstawiciele nauki i praktyki) muszą być świadomi ograniczeń systemu rachunków narodowych. Dlatego duże znaczenie ma edukacja statystyczna, polegająca na budowaniu obiektywnego obrazu zalet i ograniczeń systemu i wskazywaniu alternatywnych możliwości badań i analiz w dziedzinach, w których system rachunków narodowych, nawet z rozwiniętymi rachunkami satelitarnymi, może okazać się niewystarczający. Główny kierunek to „poszukiwania” miar postępu społecznego poza PKB, ale w ścisłej integracji z podstawowymi kategoriami makroekonomicznymi.

*
*   *   *

Pierwsze oficjalne rachunki dochodu narodowego zostały opublikowane w 1934 r., w Stanach Zjednoczonych, przez Simona Kuznetsa (nagroda Nobla w 1971 r.), a siedem lat później, w 1941 r. w Zjednoczonym Królestwie, przez Richarda Stone’a (nagroda Nobla w 1984 r.). W 1947 r. Stone napisał raport pt. *Definicja i pomiar dochodu narodowego i innych kluczowych agregatów* (*Definition and measurement of the national income and related totals*). Raport stał się podwaliną do opracowania pierwszego światowego podręcznika pt. *System Rachunków Narodowych 1953* (SNA 1953), którego głównym autorem był właśnie Stone. Podręcznik składał się z sześciu prostych rachunków: finalne wydatki na PKB, dochód narodowy, krajowe środki trwałe, dochody do dyspozycji, zadłużenie gospodarstw domowych i sektora instytucji rządowych i samorządowych oraz rachunek zagranicy, opisanych na 46 stronach.

Na początku lat 60. XX w. eksperci zajmujący się problematyką rachunków narodowych byli zgodni co do konieczności dokonania rewizji SNA 1953. W tym czasie większość krajów członkowskich OECD rozwinęła prowadzenie rachunków w cenach stałych, rozszerzono tablice przepływów międzygałęziowych i poprawiono bilanse. Powstał nowy podręcznik SNA 1968, liczący 250 stron. Wprowadzono zasady podziału na sektory dla jednostek uczestniczących w transakcjach pieniężnych wszystkich krajowych sektorów instytucjonalnych z rozwiniętymi rachunkami niefinansowymi i finansowymi (SNA 1953 identyfikowało tylko dwa sektory: sektor gospodarstw domowych i sektor instytucji rządowych i samorządowych). Nowe SNA opisywało również podział na producentów rynkowych i nierynkowych. W celu porównania — SNA 1953 mówiło o sprzedaży towarów i usług dla zysku (pod pojęciem „działalności”) oraz o „pozostałych producentach”.

Na początku lat 80. XX w. zaczęto myśleć o rewizji SNA 1968 uwzględniającej nowe zjawiska w całkowicie odmiennej rzeczywistości. Kraje RWPG, które prowadziły rachunki narodowe według własnego systemu (tzw. *material product system* — MPS) zadeklarowały wdrożenie SNA do statystyki i traktowanie światowego systemu rachunków narodowych jako jedyne, powszechnie obowiązującego. Powstał SNA 1993, zgodny z innymi światowymi podręcznikami, takimi jak *Podręcznik zagranicznych inwestycji bezpośrednich*, wydany przez OECD, czy *Podręcznik bilansu płatniczego i statystyki finansów publicznych*, wydany pod auspicjami MFW. SNA 1993 zawiera rozwinięcie (z 4 do 16) rachunków dla sektorów instytucjonalnych. Wprowadzono pojęcie „usług pośrednictwa finansowego mierzonych pośrednio”, podzielono produkcję sektora instytucji rządowych i samorządowych na usługi świadczone dla odbiorców indywidualnych i ogólnospołeczne oraz dokonano wielu innych zmian.

Od 2010 r. obowiązuje SNA 2008 będące zaktualizowaną wersją SNA 1993. Wydanie z roku 2008 to piąta edycja systemu, stanowiąca odpowiedź na sformułowany w 2003 r. przez Komisję Statystyczną Narodów Zjednoczonych (UNSC) postulat aktualizacji systemu rachunków narodowych w kierunku większej spójności ze zmieniającym się otoczeniem ekonomicznym, postępem dokonanym w pracach metodologicznych oraz potrzebami użytkowników.

Prace nad rewizją SNA 1993 trwały od 2004 r. i obejmowały nie tylko rachunki narodowe, ale wiele zagadnień pokrewnych. Ostatecznie system został przyjęty przez UNSC i opublikowany wspólnie przez: Komisję Europejską, MFW, OECD, ONZ i Bank Światowy, we wrześniu 2009 r.

Zmiany można podzielić na pięć grup tematycznych:

- aktywa,
- sektor finansowy,
- globalizacja i zagadnienia z nią związane,
- sektor instytucji rządowych i samorządowych oraz sektor publiczny,
- sektor nieformalny.

Więcej miejsca poświęcono ujęciu w rachunkach narodowych kategorii „produkowane wartości niematerialne i prawne”. Kategorię tę obecnie nazwano „produkty własności intelektualnej”. Zmodyfikowano ujęcie baz danych oraz oryginałów i kopii, wprowadzono zasadę kapitalizacji wydatków na prace badawczo-rozwojowe, a także nakładów na sprzęt militarny. Zalecenia dotyczące sektora finansowego zmodyfikowano tak, by lepiej odzwierciedlić rozwój tego, uznawanego za najszybciej zmieniający się dział aktywności ekonomicznej na całym świecie.

W szczególności SNA 2008 pozwala na uzyskanie pełniejszego obrazu usług finansowych. Zmodyfikowano metodologię szacowania wartości produkcji w zakresie działalności ubezpieczeniowej (ubezpieczenia inne niż na życie) tak, by możliwe było lepsze odzwierciedlenie w systemie rachunków znaczących wypłat odszkodowań, będących konsekwencją np. katastrof naturalnych. Opracowano szczegółowe zalecenia dotyczące ujęcia pożyczek, które nie są spłacane, a także poszerzono zapisy dotyczące metodologii szacowania wartości usług pośrednictwa finansowego mierzonych pośrednio (FISIM).

Najistotniejsza zmiana dotyczy systemów emerytalnych. Zweryfikowane SNA identyfikuje zobowiązania systemów emerytalnych sponsorowanych przez pracodawców bez względu na to, czy istnieją fundusze niezbędne na ich pokrycie. W przypadku systemów emerytalnych sponsorowanych przez jednostki sektora instytucji rządowych i samorządowych krajom pozostawiono swobodę zastosowania tej zasady w sekwencji rachunków.

Pełen zakres informacji niezbędnych do kompleksowej analizy systemów emerytalnych prezentowany będzie w dodatkowej tablicy dotyczącej zobowiązań i przepływów wszystkich publicznych i prywatnych systemów emerytalnych, w tym także funduszy ubezpieczeń społecznych.

Należy zwrócić uwagę na wprowadzoną w SNA 2008 koncepcję tablic uzupełniających. Jest to koncepcja stworzona przez analogię do rachunków satelitarnych. Jej celem jest poznanie zagadnień, które mają szczególną wartość analityczną, ale ich opracowanie nie jest możliwe ze starannością pozwalającą na włączenie do zasadniczego systemu.

Zmodyfikowano zasady rejestracji tzw. obrotu uszlachetniającego (przekazywanie towarów w celu przetworzenia zarówno w obrębie kraju, jak i za granicę, a następnie ich zwrot do właściciela). Zmiany te spowodują, że system rachunków narodowych odzwierciedlać będzie nie fizyczne przekazywanie towarów a rzeczywistą zmianę własności.

Ponadto SNA 2008 zawiera wskazówki, kiedy jednostki specjalnego przeznaczenia (takie, które nie mają pracowników ani aktywów niefinansowych oraz nie angażują się w produkcję, a wykazują jedynie aktywa lub pasywa finansowe) tworzone przez przedsiębiorstwa lub rządy powinny być uznawane za jednostki instytucjonalne, jak powinny być klasyfikowane i jak należy rejestrować transakcje, których są stroną.

SNA 2008 zawiera nowy rozdział poświęcony zagadnieniu gospodarki nierejestrowanej, który odpowiada na pytanie, jak zmierzyć wartość działalności prowadzonej nieformalnie przez gospodarstwa domowe oraz działalności, która wymyka się z obserwacji statystycznej.

EUROPEJSKI SYSTEM RACHUNKÓW NARODOWYCH I REGIONALNYCH ESA

Pierwszy podręcznik pt. *Europejski System Zintegrowanych Rachunków Ekonomicznych (European System of Integrated Economic Accounts)* został opracowany w 1970 r. przez Urząd Statystyczny Wspólnot Europejskich (Eurostat). Był on wspólnotową wersją systemu rachunków narodowych ONZ. Co ciekawe, pierwsze wydanie ESA nie zostało opublikowane w języku angielskim. Zgodnie z decyzjami podjętymi na konferencji prezesów krajowych urzędów statystycznych nowy system zaczął obowiązywać od danych dla 1970 r.

Drugie wydanie, pod nazwą ESA 1979, ukazało się w 1978 r. i było uaktualnioną wersją wydania pierwszego. Zawierało poprawki, wyjaśnienia i uzupełnienia opracowane w grupach roboczych ds. rachunków narodowych, a także szereg poprawek edytorskich. Najważniejsze rozwiązania dotyczyły sposobu rejestracji podatku VAT (rejestracja netto), a także włączono nowy rozdział dotyczący pomiaru zmian cen i wolumenu. Co ważne, edycja ESA 1979 została przetłumaczona na język polski przez Ośrodek Badawczo-Rozwojowy działający wtedy przy GUS.

Trzecia edycja pod nazwą *Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych (European System of National and Regional Accounts)*, tzw. ESA 1995, datowana jest na rok 1996 i obowiązywać będzie do 1 września 2014 r. W sierpniu 2000 r. GUS opublikował wersję polską ESA 1995, która ma trwać podstawę prawną; wprowadzono ją do stosowania rozporządzeniem Rady (WE) nr 2223/96 z 25 czerwca 1996 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych we Wspólnocie.

Wszystkie wymienione wersje ESA pozostawały generalnie zgodne z obowiązującymi równoległe wersjami systemu rachunków narodowych, rekomendowanymi przez ONZ. Różnice wynikały ze specyfiki wykorzystania systemu w krajach UE.

Niemal równoległe z pracami nad rewizją SNA 1993 Eurostat podjął prace nad aktualizacją ESA 1995. Prace ukończono na początku 2013 r. i 26 czerwca 2013 r. w Dzienniku Urzędowym UE opublikowano rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 549/2013 z 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w UE, z mocą obowiązywania dwudziestego dnia po jego opublikowaniu.

Nowe rozporządzenie składa się z trzech części, pierwszą stanowi tekst prawny, drugą — załącznik A będący opisem metodycznym, trzecią — załącznik B z tablicami transmisji danych. ESA 2010 liczy 727 stron, w tym załącznik

A — 636 stron (załącznik A ESA 1995 liczył 356 stron). ESA 2010 będzie zastosowane po raz pierwszy do danych opracowanych zgodnie z załącznikiem B, z wymogiem transmisji począwszy od 1 września 2014 r. Do tego czasu państwa członkowskie przekazują do Komisji Europejskiej rachunki i tablice opracowane zgodnie z ESA 1995.

ESA 2010 — NOWY STANDARD METODYCZNY RACHUNKÓW NARODOWYCH

Kluczowym zadaniem dla statystyki polskiej, jak i europejskiej w najbliższym czasie jest implementacja ESA 2010 do statystyki narodowej. Przyjęta struktura podręcznika ESA 2010 jest zgodna z wytycznymi opracowanymi przez ONZ, MFW, Eurostat, OECD i Bank Światowy przy budowaniu światowego podręcznika SNA 2008. Ewentualne różnice dotyczą sposobu prezentacji i stopnia uszczegółowienia niektórych wytycznych, co wynika ze specyfiki UE, gdzie kluczowe jest zapewnienie jak największej spójności mierników poszczególnych państw członkowskich, określonych na podstawie rachunków narodowych. Uznając nadrzędność spójności pomiaru w czasie i przestrzeni między państwami członkowskimi do schematu rachunków zasadniczych dodano tablicę uzupełniającą, dotyczącą nabytych uprawnień w ramach systemów emerytalnych. ESA 2010 kładzie szczególny nacisk na rachunki satelitarne, co ma potwierdzenie we wprowadzeniu do podręcznika nowego rozdziału poświęconego temu zagadnieniu.

ESA 2010 odzwierciedla warunki i dane wymagane w UE. Jest spójny pojęciowo i klasyfikacyjnie ze stosowanymi w statystyce społecznej i gospodarczej. Taka harmonizacja ułatwia tworzenie powiązań i porównań z danymi z tych statystyk, dzięki czemu zapewniona jest należyta jakość danych w rachunkach narodowych.

ESA 2010 i ESA 1995

ESA 2010 różni się od ESA 1995 zarówno pod względem zakresu, jak i przyjętych pojęć. Większość tych różnic odpowiada różnicom pomiędzy SNA 1993 i SNA 2008. Główne różnice to:

- uznanie wydatków na prace badawczo-rozwojowe za nakłady inwestycyjne prowadzące do wytworzenia aktywów własności intelektualnej, a nie jak było dotychczas za zużycie pośrednie;
- klasyfikowanie wydatków na systemy uzbrojenia, które spełniają ogólną definicję aktywów, do nakładów brutto na środki trwałe, a nie do zużycia pośredniego;
- nowe zasady rejestracji uprawnień emerytalno-rentowych. Do rachunków dodano tablicę uzupełniającą, w celu umożliwienia rejestracji szacunków dla wszystkich nabytych uprawnień emerytalno-rentowych w ramach ubezpie-

czeń społecznych, zarówno kapitałowych jak i niekapitałowych. Tablica ta zawiera komplet informacji niezbędnych do kompleksowej analizy, uprawnienia i powiązane przepływy w zakresie wszystkich systemów emerytalno-rentowych, z uwzględnieniem systemów emerytalno-rentowych w ramach systemu zabezpieczenia społecznego;

- związane z wymogiem stosowania reguł dotyczących zmiany własności towarów, zmiany w rejestrowaniu pośrednictwa handlowego oraz wyrobów wysyłanych w ramach obrotu uszlachetniającego zarówno za granicę, jak i w gospodarce krajowej. W efekcie wyroby wysyłane za granicę w ramach obrotu uszlachetniającego rejestrowane są w ujęciu netto, w odróżnieniu od ujęcia brutto w SNA1993 i ESA1995. Zmiana ta rodzi istotne skutki dla rejestracji takiej działalności w tablicach podaży i wykorzystania;
- większą uwagę poświęcono instytucjom finansowym ogółem, a w szczególności spółkom specjalnego przeznaczenia (SPE). Zmieniono sposób traktowania kontrolowanych przez sektor instytucji rządowych i samorządowych SPE za granicą, tak by zobowiązania zaciągane przez nie były wykazywane w rachunkach instytucji rządowych i samorządowych;
- określenie zasad traktowania partnerstwa publiczno-prywatnego, doprecyzowanie wytycznych dotyczących agencji zajmujących się restrukturyzacją;
- doprecyzowanie zasad dotyczących ujęcia transakcji między instytucjami rządowymi i samorządowymi oraz przedsiębiorstwami publicznymi, z uwzględnieniem instrumentów sekurytyzacyjnych;
- doprecyzowanie traktowania gwarancji poprzez wprowadzenie nowych zapisów dotyczących ujęcia gwarancji standaryzowanych, takich jak gwarancje kredytów eksportowych czy kredytów studenckich. Zgodnie z nowym traktowaniem aktywa finansowe i zobowiązania uwzględniane są w rachunkach w wysokości prawdopodobnego wezwania do realizacji gwarancji.

Zmiany w ESA 2010 w porównaniu do ESA 1995 nie są ograniczone do zmian w sferze pojęciowej. Wprowadzono też zasadnicze zmiany w zakresie systemu. Dodano rozdziały dotyczące rachunków satelitarnych, rachunków sektora instytucji rządowych i samorządowych oraz rachunków zagranicy. W istotnym stopniu rozszerzono rozdziały dotyczące rachunków kwartalnych i regionalnych.

ESA 2010

ESA 2010, tak jak poprzedni standard metodologiczny (ESA 1995), wykorzystuje dwa sposoby prezentacji procesów zachodzących w gospodarce poprzez grupowanie jednostek instytucjonalnych w sektory instytucjonalne oraz grupowanie lokalnych jednostek rodzaju działalności według rodzajów działalności. Zmianie nie uległy też podstawowe zasady dotyczące: przepływów i stanów, transakcji (w tym: zmiany ukierunkowania transakcji, rozkład transakcji, zmiana podmiotów transakcji), pozostałych zmian w aktywach, zasobach

bów, zasad księgowych (podwójne/poczwórne księgowanie), wyceny, czasu rejestracji, konsolidacji, rejestrowania netto, prezentowania sekwencji rachunków, pozycji bilansujących, najważniejszych agregatów i przepływów międzygałęziowych.

Dla rachunków narodowych spośród 44 zmiennych dotyczących rachunków narodowych, zidentyfikowanych przy zmianie ESA 1995 na ESA 2010, za kluczowe uznano 27 (lista poniżej). W zestawieniu pokazano w sposób uporządkowany wstępną, wynikającą z pierwszych analiz, informację dotyczącą potencjalnego wpływu na transakcje rejestrowane według poszczególnych rachunków:

- 1) badania i rozwój (B+R) jako akumulacja brutto,
  - a) tworzona przez producentów rynkowych,
  - b) tworzona przez producentów nierynkowych;
- 2) wycena produkcji na własne cele finalne u producentów rynkowych;
- 3) pozostałe ubezpieczenia majątkowe i osobowe — pomiar produkcji globalnej oraz odszkodowania i świadczenia z tytułu katastrof;
- 4) systemy uzbrojenia w sektorze instytucji rządowych i samorządowych jako aktywa kapitałowe;
- 5) koszty likwidacji dużych aktywów kapitałowych;
- 6) klasyfikacja jednostek do sektora instytucji rządowych i samorządowych, publicznego i prywatnego;
- 7) małe narzędzia;
- 8) VAT — trzecia część zasobów własnych UE;
- 9) instrumenty dłużne objęte indeksacją;
- 10) bank centralny — alokacja produkcji;
- 11) jednostki pomocnicze jako jednostki instytucjonalne;
- 12) opcje na akcje dla pracowników;
- 13) superdywidendy;
- 14) jednostki specjalnego przeznaczenia za granicą i pożyczki rządowe;
- 15) centrale i spółki holdingowe;
- 16) podsektory sektora instytucji finansowych (S.12);
- 17) ulepszenia gruntów jako oddzielne aktywa;
- 18) gwarancje;
- 19) specjalne prawa ciągnięcia (SDRy) MFW jako aktywa i zobowiązania;
- 20) ulgi podatkowe do zapłacenia;
- 21) wyroby wysłane za granicę w ramach obrotu uszlachetniającego;
- 22) pośrednictwo handlowe (*merchanting*);
- 23) pracownicze systemy emerytalne;
- 24) opłaty związane z pożyczaniem papierów wartościowych i kredytami/pożyczkami w złocie;
- 25) działalność budowlana za granicą;
- 26) reasekuracja;
- 27) FISIM pomiędzy instytucjami finansowymi będącymi rezydentami i nierezydentami.

**ZESTAWIENIE WYNIKÓW WSTĘPNEJ ANALIZY WPLYWU ZMIENNYCH
NA TRANSAKcje REJESTROWANE WEDŁUG POSZCZEGÓLNYCH RACHUNKÓW**

Wyszczególnienie	Zmienne (kluczowe dla rachunków narodowych)									
	1a	1b	2	3	4	5	6	7	8	9

Strona produkcji

P.1 — produkcja globalna	+	0/+	+	X	-/+	X	X			
P.2 — zużycie pośrednie				X	-/0			X		
B.1g — wartość dodana brutto	+	0/+	+	X	0/+	X	X	X		
D.21 — podatki od produktów										
D.31 — dotacje do produktów										

Strona rozdysponowania

P.3 (S.15) — spożycie w gospodarstwach domowych			+	X						
P.3 (S.14) — spożycie w instytucjach niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych		-/+		X		X				
P.3 (S.13) — spożycie w sektorze instytucji rządowych i samorządowych		-/+		X	-/+	X				
P.5 — akumulacja brutto	+	+/0	+		+/0			X		
P.51g — nakłady brutto na środki trwałe	+	+/0	+		+/0			X		
P.52 — przyrost rzeczowych środków obrotowych										
P.53 — nabycie pomniejszone o rozdysponowanie aktywów o wyjątkowej wartości										
P.61 — eksport towarów										
P.62 — eksport usług	+	+		X						
P.71 — import towarów										
P.72 — import usług	+	+		X						

Strona dochodowa

D.1 — koszty związane z zatrudnieniem										
B.2g/B.3g — nadwyżka operacyjna brutto/dochód mieszany	+	0/+	+	X	0/+	X	X	X		
D.2 — podatki związane z produkcją i importem										
D.31 — dotacje										
B.1g — produkt krajowy brutto (PKB)	+	0/+	+	X	0/+	X	X	X		
D.1 — koszty związane z zatrudnieniem otrzymane od sektora zagranica										
D.1 — koszty związane z zatrudnieniem płacone dla sektora zagranica										
D.2 — podatki związane z produkcją i importem płacone do instytucji EU									-	
D.3 — dotacje otrzymane od instytucji UE										
D.4 — dochody z własności otrzymane od sektora zagranica										X
D.4 — dochody z własności płacone dla sektora zagranica									+	X
B.5g — dochód narodowy brutto (DNB)	+	0/+	+	X	0/+	X	X	X	+	X

**ZESTAWIENIE WYNIKÓW WSTĘPNEJ ANALIZY WPLYWU ZMIENNYCH
NA TRANSAKcje REJESTROWANE WEDŁUG POSZCZEGÓLNYCH RACHUNKÓW (cd.)**

Wyszczególnienie	Zmienne (kluczowe dla rachunków narodowych)								
	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Strona produkcji									
P.1 — produkcja globalna		+							
P.2 — zużycie pośrednie	-	+							
B.1g — wartość dodana brutto	+								
D.21 — podatki od produktów									
D.31 — dotacje do produktów									
Strona rozdysponowania									
P.3 (S.15) — spożycie w gospodarstwach domowych	+								
P.3 (S.14) — spożycie w instytucjach niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych	+								
P.3 (S.13) — spożycie w sektorze instytucji rządowych i samorządowych	+								
P.5 — akumulacja brutto									
P.51g — nakłady brutto na środki trwałe									
P.52 — przyrost rzeczowych środków obrotowych									
P.53 — nabycie pomniejszone o rozdysponowanie aktywów o wyjątkowej wartości									
P.61 — eksport towarów									
P.62 — eksport usług	+								
P.71 — import towarów									
P.72 — import usług									
Strona dochodowa									
D.1 — koszty związane z zatrudnieniem		+							
B.2g/B.3g — nadwyżka operacyjna brutto/dochód mieszany	+	-							
D.2 — podatki związane z produkcją i importem									
D.31 — dotacje									
B.1g — produkt krajowy brutto (PKB)	+								
D.1 — koszty związane z zatrudnieniem otrzymane od sektora zagranica									
D.1 — koszty związane z zatrudnieniem płacone dla sektora zagranica									
D.2 — podatki związane z produkcją i importem płacone do instytucji EU									
D.3 — dotacje otrzymane od instytucji UE									
D.4 — dochody z własności otrzymane od sektora zagranica									
D.4 — dochody z własności płacone dla sektora zagranica									
B.5g — dochód narodowy brutto (DNB)	+								

**ZESTAWIENIE WYNIKÓW WSTĘPNEJ ANALIZY WPLYWU ZMIENNYCH
NA TRANSAKcje REJESTROWANE WEDŁUG POSZCZEGÓLNYCH RACHUNKÓW (dok.)**

Wyszczególnienie	Zmienne (kluczowe dla rachunków narodowych)								
	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Strona produkcji									
P.1 — produkcja globalna							X	X	–
P.2 — zużycie pośrednie							X	X	–
B.1g — wartość dodana brutto							X	X	X
D.21 — podatki od produktów									
D.31 — dotacje do produktów									
Strona rozdysponowania									
P.3 (S.15) — spożycie w gospodarstwach domowych									
P.3 (S.14) — spożycie w instytucjach niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych									
P.3 (S.13) — spożycie w sektorze instytucji rządowych i samorządowych									
P.5 — akumulacja brutto							X		
P.51g — nakłady brutto na środki trwałe							X		
P.52 — przyrost rzeczowych środków obrotowych									
P.53 — nabycie pomniejszone o rozdysponowanie aktywów o wyjątkowej wartości									
P.61 — eksport towarów			–	+					
P.62 — eksport usług			+	–			X	X	–
P.71 — import towarów			–	+					
P.72 — import usług			+	–			X	X	–
Strona dochodowa									
D.1 — koszty związane z zatrudnieniem					X				+
B.2g/B.3g — nadwyżka operacyjna brutto/dochód mieszany					X	X			–
D.2 — podatki związane z produkcją i importem	X								
D.31 — dotacje	X								
B.1g — produkt krajowy brutto (PKB)	0				X	X	X		
D.1 — koszty związane z zatrudnieniem otrzymane od sektora zagranica					X				
D.1 — koszty związane z zatrudnieniem płacone dla sektora zagranica					X				
D.2 — podatki związane z produkcją i importem płacone do instytucji EU i importem									
D.3 — dotacje otrzymane od instytucji UE									
D.4 — dochody z własności otrzymane od sektora zagranica					X	X	X		
D.4 — dochody z własności płacone dla sektora zagranica					X	X	X		
B.5g — dochód narodowy brutto (DNB)	0				0	0	0		

U w a g a. W główce wyszczególniono zmienne (kluczowe dla rachunków narodowych) według numeracji przyjętej z zestawienia rachunków (zmiennych). Legenda oznaczeń w zestawieniu: (+) wpływ pozytywny, (–) wpływ negatywny, (X) wpływ pozytywny lub negatywny i (0) wpływ neutralny.

Źródło: Eurostat.

Jak poprzednio zrewidowany system na wiele lat ustanowi standardy rachunków narodowych oraz określi sposoby obliczania kluczowych wskaźników w UE. Dlatego z punktu widzenia prowadzonych badań rewizję należy postrzegać jako szansę stworzenia bardziej spójnego systemu, szerszej traktującego o zagadnieniach, których znaczenie wzrosło w ostatnim czasie i nadal będzie rosło. Ponadto w kontekście zmian występujących w globalnej gospodarce będą prowadzone prace metodologiczne i analiza ich potencjalnego wpływu na rachunki narodowe (sposoby rejestracji, inicjowanie nowych badań lub modyfikacja już prowadzonych).

Nowy program transmisji danych ESA 2010 jest kluczowy dla zakresu i harmonogramu opracowań z rachunków narodowych. W tablicach odzwierciedlono zmiany klasyfikacyjne wprowadzone w ESA 2010, ujęto nowe wymagania dotyczące wyrównań sezonowych czy też danych w cenach stałych, więcej informacji dostępnych będzie dla sektora instytucji niekomercyjnych, działających na rzecz gospodarstw domowych. Stopniowo skracane będą terminy transmisji kwartalnych rachunków niefinansowych według sektorów instytucjonalnych. Należy zaznaczyć, że w przeciwieństwie do dotychczasowej praktyki nie będzie derogacji o charakterze permanentnym. Zwolnienie z obowiązku transmisji można uzyskać maksimum do 2020 r. Zgodnie z rozporządzeniem, w roku 2017 lista derogacji poddana zostanie weryfikacji.

Działania mające na celu wprowadzenie zrewidowanego ESA 2010 do praktyki polskich rachunków narodowych, dokonanie rewizji danych wstecz zgodnie z nową metodologią, popularyzacja wiedzy na ten temat wśród użytkowników danych oraz współuczestników ich tworzenia, a także przygotowanie do realizacji nowego programu transmisji danych to nowe zadania GUS. Oczekujemy finalizacji prac nad podręcznikami zawierającymi praktyczne wskazówki oraz współuczestniczymy w ich opracowywaniu. Implementacja ESA 2010 jest przedsięwzięciem wymagającym bardzo dużego zaangażowania.

Niezależnie od tego, że ESA 2010 zdominowało prace w zakresie rachunków narodowych, w perspektywie wieloletniej GUS angażuje się również w prace polegające na:

- śledzeniu rozwoju badawczej inicjatywy Komisji Europejskiej „Beyond GDP”;
- aktywnym wspieraniu prac metodologicznych i badań prowadzonych przez urzędy statystyczne w zakresie rachunków satelitarnych.

Szczególnie istotne dla przyszłości rachunków narodowych będzie rozszerzenie prac analitycznych, ukierunkowanych z jednej strony na rozwój metodologii, w tym poprawę kompletności i jakości, z drugiej — na wzbogacenie działalności publikacyjnej. Chodzi o spełnienie w jak największym stopniu oczekiwań informacyjnych różnych grup użytkowników, a także poprzez działalność popularyzacyjną i edukacyjną, ułatwienie właściwego wykorzystania wyników.

Do dyspozycji użytkowników pozostaje wiele publikacji na temat rachunków narodowych. Wszystkie opracowania dostępne są na stronach internetowych

GUS. Oprócz danych liczbowych odbiorcy znajdują w nich wyczerpujące informacje metodyczne. Odpowiadając na zapotrzebowanie użytkowników przygotowano i udostępniono opracowania o charakterze metodycznym poświęcone kwartalnym szacunkom PKB oraz statystyce sektora instytucji rządowych i samorządowych. Również te publikacje dostępne są na stronie internetowej urzędu.

STATYSTYKA FINANSÓW PUBLICZNYCH

GUS pełni w Polsce kluczową rolę w opracowywaniu statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych zgodnie z wytycznymi UE. Opracowywane są zarówno roczne, jak i kwartalne rachunki finansowe i niefinansowe sektora, dane na potrzeby procedury nadmiernego deficytu (*Excessive Deficit Procedure* — EDP), tzw. notyfikacja fiskalna, informacje w układzie Klasyfikacji Wydatków Sektora Instytucji Rządowych i Samorządowych według Funkcji (COFOG) oraz kwestionariusz dotyczący jednostek kontrolowanych przez rząd a sklasyfikowanych poza sektorem. Wszystkie informacje muszą być ze sobą spójne oraz porównywalne w czasie.

Wkrótce będziemy opracowywać roczną statystykę finansową sektora zgodnie z metodologią MFW, informacje na temat warunkowych zobowiązań o potencjalnym wpływie na sytuację budżetową oraz tablicę metodyczną obrazującą przejście od danych kasowych do statystyki deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych, opracowanych zgodnie z metodologią ESA. Dostępny jest *Opis źródeł i metod stosowanych przy opracowywaniu danych na potrzeby EDP*, tzw. inwentaryzacja oraz *Podręcznik statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych*. W sposób ciągły prowadzone są prace analityczne dotyczące zakresu podmiotowego sektora oraz metodyczne, mające na celu właściwe odzwierciedlenie nowych zjawisk i bieżącą implementację wytycznych wydawanych przez Komisję Europejską.

Zakres statystyki opracowywanej na potrzeby procedury nadmiernego deficytu, zdefiniowanej traktatem z Maastricht (art. 104) i pozostającej w mocy w UE od roku 1994, określa rozporządzenie Rady (WE) nr 479/2009 z 25 maja 2009 r. o stosowaniu protokołu w sprawie procedury dotyczącej nadmiernego deficytu, załączonego do traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, z późniejszymi zmianami. Również z tego aktu prawnego wynika obowiązek opracowywania inwentaryzacji. Wymogi dotyczące zakresu i częstotliwości przekazywania pozostałych informacji określają:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1392/2007 z 13 listopada 2007 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2223/1996 w odniesieniu do przekazywania danych z zakresu rachunków narodowych, tzw. Program transmisji danych ESA 1995;
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2002 z 10 czerwca 2002 r. w sprawie kwartalnych rachunków niefinansowych sektora instytucji rządowych i samorządowych;

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 501/2004 z 10 marca 2004 r. w sprawie kwartalnych rachunków finansowych instytucji rządowych i samorządowych;
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1222/2004 z 28 czerwca 2004 r. dotyczące opracowywania i przekazywania kwartalnych danych dotyczących długu publicznego.

W ostatnich latach na forum UE podjęto szereg inicjatyw legislacyjnych, których celem była zmiana podejścia do statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych z korekcyjnego na prewencyjne oraz zwiększenie efektywności koordynacji polityki fiskalnej i gospodarczej w ramach UE.

Wśród przyjętych aktów prawnych wymienić należy:

- rozporządzenie Rady (UE) nr 679/2010 z 26 lipca 2010 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 479/2009 w odniesieniu do jakości danych statystycznych w kontekście procedury nadmiernego deficytu;
  - komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Rzetelne zarządzanie jakością w statystyce europejskiej COM(2011)211” z 15 kwietnia 2011 r.;
- wchodzące w skład tzw. sześciopaku:
- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1173/2011 z 16 listopada 2011 r. w sprawie skutecznego egzekwowania nadzoru budżetowego w strefie euro,
  - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1174/2011 z 16 listopada 2011 r. w sprawie środków egzekwowania korekty nadmiernych zakłóceń równowagi makroekonomicznej w strefie euro,
  - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1175/2011 z 16 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 1466/1997 w sprawie wzmocnienia nadzoru pozycji budżetowych oraz nadzoru i koordynacji polityk gospodarczych,
  - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1176/2011 z 16 listopada 2011 r. w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej i ich korygowania,
  - rozporządzenie Rady (UE) nr 1177/2011 z 8 listopada 2011 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1467/1997 w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu,
  - dyrektywę Rady 2011/85/UE z 8 listopada 2011 r. w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich;
  - decyzję delegowaną Komisji z dnia 29 czerwca 2012 r. (2012/678/UE) w sprawie postępowań wyjaśniających i grzywnien związanych z manipulowaniem danymi statystycznymi, o których mowa w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1173/2011 w sprawie skutecznego egzekwowania nadzoru budżetowego w strefie euro;

wchodzące w skład tzw. dwupaku:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 472/2013 z 21 maja 2013 r. w sprawie wzmocnienia nadzoru gospodarczego i budżetowego

nad państwami członkowskimi należącymi do strefy euro dotkniętymi lub zagrożonymi poważnymi trudnościami w odniesieniu do ich stabilności finansowej,

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 473/2013 z 21 maja 2013 r. w sprawie wspólnych przepisów dotyczących monitorowania i oceny projektów planów budżetowych oraz zapewnienia korekty nadmiernego deficytu w państwach członkowskich należących do strefy euro.

Na uwagę zasługuje również projekt rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie przekazywania i jakości statystyki związanej z procedurą dotyczącą zakłóceń równowagi makroekonomicznej — COM(2013)342.

Wymienione akty prawne mają bezpośredni wpływ na opracowywaną przez GUS statystykę finansową sektora instytucji rządowych i samorządowych i, obok zmieniających się międzynarodowych standardów metodycznych, określają główne kierunki rozwoju.

Wzrost znaczenia statystyki sektora wynikającej z wydarzeń gospodarczych ostatnich lat i pogłębiających się problemów finansowych wielu państw europejskich przyczynił się do znacznej intensyfikacji współpracy międzynarodowej i międzyresortowej. Powstała konieczność aktywnego udziału GUS w pracach grup roboczych i zadaniowych Eurostatu, warunkująca wpływ na kształtowanie wytycznych metodycznych czy wymogów dotyczących przekazywania danych. Eksperti GUS uczestniczyli w wielu dyskusjach, pracach i konsultacjach, m.in.: w pracach nad rozporządzeniem nr 679/2010 zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 479/2009 w odniesieniu do jakości danych statystycznych w kontekście procedury nadmiernego deficytu; w konsultacjach dotyczących decyzji delegowanej Komisji w sprawie postępowań wyjaśniających i grzywien związanych z manipulowaniem danymi statystycznymi; w grupie zadaniowej zajmującej się ustaleniem wytycznych dotyczących praktycznej implementacji dyrektywy 2011/85/UE w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich; w grupie zadaniowej zajmującej się dostosowaniem podręcznika metodologii deficytu i długu sektora instytucji rządowych i samorządowych (*Manual on Government Deficit and Debt* — MGDD) do ESA 2010. Biorą oni również udział w pracach grupy roboczej zajmującej się zarządzaniem jakością w statystyce finansowej sektora (*Government Finance Statistics* — GFS).

W celu koordynacji prac realizowanych przez GUS, MF i NBP, prezes GUS powołał w 2004 r. Zespół ds. statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych. W roku 2013 do tego zarządzenia wprowadzono zmiany wzmacniające pozycję GUS i w sposób jednoznaczny określające jego decydującą rolę w odniesieniu do metodyki opracowywania statystyki sektora.

Opracowując GFS współpracujemy z wieloma instytucjami dostarczającymi dane. Oprócz MF i NBP są to m.in.: MON, MSW, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Skarbu Państwa, Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej, MSZ, Ministerstwo Środowiska, NFZ, Transportowy Dozór Techniczny, PAN, Bank Gospodarstwa Krajowego, Polska

Organizacja Turystyczna, Polskie Centrum Akredytacji, Krajowy Fundusz Kapitałowy S.A., Urząd Dozoru Technicznego, Polski Instytut Sztuki Filmowej, Rzecznik Ubezpieczonych, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Ośrodek Studiów Wschodnich, Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Krajowa Szkoła Administracji Publicznej, KRUS, ZUS, Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami, urzędy marszałkowskie czy przedsiębiorstwa publiczne zaliczone zgodnie z zasadami ESA do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

GUS rozwija też współpracę z NIK oraz regionalnymi izbami obrachunkowymi (RIO). Komisja Europejska sformułowała swoje oczekiwania w 2012 r. mówiąc o „globalnym partnerstwie” między europejskim systemem statystycznym i najwyższymi organami kontroli (NOK) państw UE. Według Eurostatu NOK mogą współuczestniczyć w zapewnianiu jakości danych wykorzystywanych na potrzeby statystyki EDP poprzez prowadzenie dochodzeń dotyczących manipulowania danymi statystycznymi, niezależny audyt krajowego systemu rachunkowości publicznej, a także prowadzenie kontroli na potrzeby procedury nadmiernego deficytu.

Również Parlament Europejski odniósł się do potrzeby udziału NOK w weryfikacji danych źródłowych, zwracając się do Komisji *...o przedstawienie wniosków zapewniających większą niezależność i spójność kompetencji najwyższych organów kontroli w zakresie weryfikacji jakości danych źródłowych wykorzystywanych do ustalenia wysokości długu i deficytu krajowego*. W październiku 2011 r. Komitet Kontaktowy prezesów NOK w UE powołał grupę zadaniową do zbadania możliwości współdziałania NOK z Eurostatem i krajowymi urzędami statystycznymi. Zasugerowano, aby poszczególne NOK same określiły, w jaki sposób mogłyby przysłużyć się poprawie jakości danych źródłowych wykorzystywanych przez Eurostat i krajowe urzędy statystyczne (np. kontrola jakości danych źródłowych). Komitet ten zaapelował o zacieśnienie kontaktów z krajowymi urzędami statystycznymi. Tak więc bliższa współpraca NOK i krajowych urzędów statystycznych państw UE w sprawach związanych ze statystyką opracowywaną na potrzeby unijnej procedury nadmiernego deficytu staje się rzeczywistością. Należy jednakże pamiętać, że w krajach członkowskich jej zakres warunkują przepisy dotyczące funkcjonowania tych instytucji.

Wraz z przystąpieniem do UE 1 maja 2004 r. Polskę zaczęły obowiązywać zapisy traktatu z Maastricht, zobowiązujące członków Wspólnoty do przestrzegania dyscypliny budżetowej przez zachowanie relacji deficytu i długu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB na poziomie nieprzekraczającym odpowiednio 3% i 60%. Po akcesji (5 lipca 2004 r.) nasz kraj został objęty procedurą nadmiernego deficytu. Uchylono ją 8 lipca 2008 r., ale w 2009 r. ponownie nałożono. Wpływa to na znaczenie danych dotyczących deficytu i długu opracowywanych zgodnie z metodyką ESA. Rolą GUS jest nie tylko ich opracowywanie, ale także dokonywanie ocen potencjalnego wpływu na statystykę sektora instytucji rządowych i samorządowych planowanych przedsięwzięć

infrastrukturalnych i reform (np. budowa autostrad w formule partnerstwa publiczno-prywatnego czy zmiany w systemie emerytalnym).

Rozporządzenie nr 479/2009 o stosowaniu Protokołu w sprawie procedury dotyczącej nadmiernego deficytu (z późniejszymi zmianami) zobowiązuje Eurostat do systematycznej oceny jakości statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych, przekazywanej przez państwa członkowskie. Jakość definiowana jest jako zgodność z zasadami rachunkowości (ESA), kompletność, wiarygodność, terminowość dostarczania oraz spójność.

Wszystkie dane przekazane KE na mocy aktów prawnych UE podlegają weryfikacji w formie pisemnej. Obok tego Eurostat przeprowadza w państwach członkowskich systematyczne wizyty konsultacyjne, a także ewentualnie inspekcje metodyczne. Wizyty te mają na celu przegląd przekazywanych danych, zbadanie kwestii metodycznych, omówienie procesów statystycznych i źródeł przedstawionych w inwentaryzacjach oraz ocenę zgodności z zasadami rachunkowości. Służą one zidentyfikowaniu zagrożeń lub potencjalnych problemów dotyczących jakości przesyłanych danych i odbywają się nie rzadziej niż raz na dwa lata. Ostatnia wizyta konsultacyjna w Polsce odbyła się 8 i 9 lipca 2013 r. Inspekcja metodyczna nie miała dotychczas miejsca.

Od 2011 r., w wyniku rozporządzenia 679/2010 zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 479/2009 w zakresie jakości danych statystycznych w kontekście procedury nadmiernego deficytu, realizowane są przez Eurostat nowego rodzaju wizyty — misje konsultacyjne dotyczące danych źródłowych. Poprzedzają one „zwykłe” wizyty konsultacyjne, a ich celem jest identyfikacja ryzyka oraz potencjalnych problemów w zakresie systemu sprawozdawczego, przegląd i ocena jakości procedur opracowywania danych na potrzeby EDP (zwłaszcza w odniesieniu do danych źródłowych). Ponadto służą one ocenie praktyki zarządzania i kontroli przepływu informacji, podziału odpowiedzialności w zakresie opracowywania danych o długu i deficycie oraz dostępności danych źródłowych. W Polsce tego typu wizyta odbyła się po raz pierwszy 6 i 8 marca 2013 r. Wzięli w niej udział przedstawiciele statystyki, NIK i RIO oraz reprezentanci administracji centralnej i samorządowej (ok. 150 osób z 20 instytucji).

Spotkanie koncentrowało się na analizie jakości danych wyjściowych, istniejących procedur ich uzyskiwania, opracowywania, udostępniania i korygowania oraz na rejestrach statystycznych, porozumieniach o współpracy pomiędzy organami statystycznymi i dostawcami danych, zasadach audytu oraz kontroli wewnętrznej. Weryfikowano odpowiedzialność instytucjonalną za opracowywanie statystyki na potrzeby EDP, w tym wiodącą rolę i niezależność GUS w podejmowaniu decyzji metodycznych. Przedstawiciele Komisji Europejskiej odbyli także wizyty w MF oraz Ministerstwie Zdrowia.

W dokumencie *Rzetelne zarządzanie jakością w statystyce europejskiej* Komisja zaproponowała przyznanie Eurostatowi większych uprawnień w zakresie statystyki finansów publicznych. Przewiduje się też stopniowe odchodzenie od podejścia głównie korekcyjnego na rzecz podejścia prewencyjnego w za-

rządzeniu jakością w statystyce europejskiej w ogóle, a w statystyce finansów publicznych w szczególności. Będzie ono realizowane poprzez dokonywanie wewnętrznej oceny ryzyka (przez państwa członkowskie), zwrócenie większej uwagi na dane kwartalne, implementację zarządzania jakością do procesów EDP (z wykorzystaniem Europejskiego Kodeksu Praktyk Statystycznych jako narzędzia określającego zestaw standardów dotyczących przygotowania, publikowania i rozwoju statystyki europejskiej) oraz promowanie w finansach publicznych rachunkowości opartej na memoriale. Zwrócenie większej uwagi na dane kwartalne ma doprowadzić do identyfikacji i rozwiązywania potencjalnych problemów w trakcie roku przed notyfikacjami.

Eurostat został zobowiązany także do oceny adekwatności Międzynarodowych Standardów Rachunkowości Sektora Publicznego (*International Public Sector Accounting Standards* — IPSAS) w celu zastosowania przez państwa członkowskie do wszystkich podsektorów sektora instytucji rządowych i samorządowych. Prace realizowane były we współpracy z krajowymi urzędami statystycznymi. Przeprowadzono badanie aktualnej praktyki stosowania systemów rachunkowości i audytu danych w państwach członkowskich UE. Efektem było sprawozdanie Komisji Europejskiej dla Rady i Parlamentu Europejskiego pt. *W kierunku wdrożenia zharmonizowanych standardów rachunkowości sektora publicznego w państwach członkowskich: Przydatność IPSAS dla państw członkowskich* — COM(2013)114. Sprawozdanie to przedstawiało systemy rachunkowości sektora publicznego stosowane w krajach członkowskich jako bardzo zróżnicowane. Podkreślono, że w znacznym stopniu utrudnia to opracowywanie porównywalnych danych tak na poziomie unijnym, jak i wewnątrz niektórych krajów (między różnymi jednostkami). Wskazywało też na trudności, jakie niesie taka sytuacja w zakresie tworzenia oficjalnej statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych, wykorzystywanej do monitorowania sytuacji makroekonomicznej krajów członkowskich (w tym w szczególności poziomu deficytu i długu publicznego).

Jako rozwiązanie problemu postuluje się przyjęcie rozporządzenia ramowego, które wprowadzałoby obowiązek stosowania przez wszystkie jednostki sektora instytucji rządowych i samorządowych zasady memoriału oraz ustanowiłyby ramy instytucjonalne systemu tworzenia i przyjmowania do porządku prawnego UE Europejskich Standardów Rachunkowości Sektora Publicznego (EPSAS). Zgodnie z propozycją KE, EPSAS miałyby być zestawem standardów wykorzystujących rozwiązania IPSAS, niemniej jednak lepiej dopasowanych do specyfiki sektora publicznego w UE oraz bardziej zbliżonych do rozwiązań i definicji wykorzystywanych na potrzeby statystyczne (ESA). Takie rozwiązanie rodziłoby znaczne korzyści w zakresie jakości zarządzania sektorem publicznym i w znacznym stopniu podniosłoby porównywalność sprawozdań finansowych oraz jakość statystyki na poziomie europejskim, umożliwiając efektywną kontrolę sytuacji makroekonomicznej krajów członkowskich. Poprawiłoby ono również przejrzystość finansową w sektorze publicznym, gwarantując rynkowi finanso-

wemu dostęp do rzetelnych i terminowych informacji, niezbędnych przy podejmowaniu racjonalnych decyzji inwestycyjnych. Zaznaczono jednak, że wiązałoby się to z koniecznością przeprowadzenia kosztownej reformy. Poświęconą była temu konferencja *W kierunku wdrożenia EPSAS*, zorganizowana w Brukseli we wrześniu 2013 r. Projekt uzyskał poparcie polityczne i obecnie podejmowane są szeroko zakrojone działania zmierzające do przygotowania i wdrożenia EPSAS. Planowane są one do roku 2020.

Przedstawiane propozycje wskazują na tworzenie rozbudowanego systemu zarządzania standardami, w tym powołanie komitetu nadzorującego, komisji doradczej oraz grup roboczej, doradczej i ekspertów mających na celu zajmowanie się interpretacją standardów. Podstawowe cele nakreślone przez KE dotyczą poprawy jakości statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych oraz zwiększenia ich porównywalności, jak również poprawy systemu monitorowania sytuacji makroekonomicznej w krajach członkowskich UE. Jednak nie można nie docenić również praktycznych wyzwań i kosztów, jakie niesie ze sobą ten projekt. W chwili obecnej bardzo trudno jest przewidzieć szanse jego realizacji, realność harmonogramu i możliwy do osiągnięcia zakres harmonizacji.

Do przygotowania realizacji działań dotyczących jakości danych sektora instytucji rządowych i samorządowych Eurostat powołał Grupę roboczą ds. zarządzania jakością w GFS. Do jej podstawowych zadań należy wdrażanie postanowień w sprawie rzetelnego zarządzania jakością w statystyce europejskiej, określenie ram zarządzania jakością, wsparcie Eurostatu w pracach dotyczących standardów rachunkowości sektora publicznego.

Przyjęty w roku 2011 sześciopak stanowi odpowiedź na ujawnione w okresie kryzysu finansowego luki i słabe punkty koordynacji polityki fiskalnej w ramach UE. Jako pierwsze przyjęto rozporządzenie nr 1173/2011 w sprawie skutecznego egzekwowania nadzoru budżetowego w strefie euro. Wprowadza ono system sankcji i kar za niepodejmowanie określonych działań naprawczych oraz manipulowanie danymi statystycznymi. W przypadku manipulowania danymi Rada może nałożyć na państwo członkowskie grzywnę do wysokości 0,2% jego PKB. Komisja Europejska może zwrócić się do państwa członkowskiego o przedstawienie informacji, a także prowadzić misje w danym kraju. Ma też prawo dostępu do rachunków wszelkich instytucji sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Z tym rozporządzeniem wiąże się decyzja delegowana KE (29 czerwca 2012 r.) w sprawie inspekcji i kar w odniesieniu do manipulacji statystyką. Dotyczy ona tylko krajów należących do strefy euro. Dla Polski ma to znaczenie w kontekście prac nad projektem rozporządzenia w sprawie przekazywania i jakości statystyki związanej z procedurą dotyczącą zakłóceń równowagi makroekonomicznej. Definiuje ono pojęcie wprowadzenia w błąd w odniesieniu do danych o deficycie i długu sektora instytucji rządowych i samorządowych jako wynikające z umyślnego działania lub poważnego zaniedbania. Jednocześnie decyzja ta ustala zasady przeprowadzania postępowań wyjaśniających, zasady

dotyczące prawa do obrony i poufności, kryteria ustalania wysokości grzywny i jej ściągania. To pierwszy europejski akt prawny dotyczący statystyki, który daje tak szerokie uprawnienia kontrolne KE i pozwala na wymierzanie kar finansowych. Podstawą prawną rozporządzenia jest artykuł 136 traktatu o funkcjonowaniu UE (TFUE), którego zapisy dotyczą podstaw prawnych środków podejmowanych przez Radę w celu koordynacji polityki gospodarczej państw członkowskich strefy euro. Art. 338 TFUE dotyczący statystyki takich możliwości nie daje.

Wszystkie jednostki, które bezpośrednio lub pośrednio są zaangażowane w gromadzenie danych dotyczących deficytu i długu publicznego lub których rachunki wykorzystano do zgromadzenia takich danych, zobowiązane są do przedstawienia KE wszelkich informacji niezbędnych do postępowania wyjaśniającego. Urzędnicy unijni, upoważnieni przez KE, mają prawo do: wejścia do wszelkich pomieszczeń kontrolowanego podmiotu, dostępu do zapisów i rachunków tego podmiotu, uzyskania ich kopii, zajęcia wszelkich zapisów i rachunków na okres i w zakresie, w jakim są niezbędne do zgromadzenia faktycznych dowodów do postępowania wyjaśniającego, a także zwrócenia się do jakiegokolwiek przedstawiciela lub pracownika zainteresowanego podmiotu o wyjaśnienia.

Rozporządzenie nr 1174/2011 w sprawie środków egzekwowania korekty nadmiernych zakłóceń równowagi makroekonomicznej dotyczy również krajów strefy euro. Wprowadza system sankcji (w formie depozytu lub grzywny) mających na celu korygowanie nadmiernych zakłóceń makroekonomicznych. Podstawą do obserwacji zakłóceń i nadzoru są wiarygodne dane statystyczne. Rozporządzenie podkreśla konieczność zawodowej niezawisłości krajowych urzędów statystycznych.

Rozporządzenie nr 1175/2011 (zmieniające rozporządzenie nr 1466/1997 w sprawie wzmocnienia nadzoru pozycji budżetowych oraz nadzoru i koordynacji polityki gospodarczej) wzmocnia rolę Komisji w zakresie monitorowania, oceny, misji wewnętrznych, rekomendacji i ostrzegania odnośnie budżetów i polityki gospodarczej państw członkowskich. Zakres informacji potrzebnych do wielostronnego nadzoru rozszerzony został m.in. o informacje dotyczące warunkowych zobowiązań, takich jak gwarancje publiczne. Dodano sekcję opisującą „zasadę niezawisłości statystycznej”, czyli zagwarantowanie przez państwa członkowskie niezawisłości zawodowej krajowych organów statystycznych.

Rozporządzenie nr 1176/2011 w sprawie zapobiegania zakłóceniom równowagi makroekonomicznej określa narzędzia wykrywania, zapobiegania i korygowania nierównowagi ekonomicznej wewnątrz UE. Przewiduje wprowadzenie tabeli wskaźników pomagającej we wczesnej identyfikacji i monitorowaniu nierównowagi. Jednym ze wskaźników jest dług sektora instytucji rządowych i samorządowych w relacji do PKB.

Rozporządzenie nr 1177/2011 zmieniające rozporządzenie nr 1467/1997 w sprawie przyspieszenia i wyjaśnienia procedury nadmiernego deficytu formu-

łuje warunki procedury EDP, której celem jest zapobieganie nadmiernemu deficytowi publicznemu bądź też jego korekta. W ocenie spełniania kryteriów deficytu i długu przez państwa członkowskie brane będą pod uwagę m.in.: zmiany długu publicznego, jego dynamika i struktura, zdolność do obsługi długu, zgromadzone rezerwy i inne aktywa finansowe oraz gwarancje (w szczególności związane z sektorem finansowym). Uwzględniane będą wkłady finansowe na rzecz wspierania solidarności międzynarodowej i osiągnięcia celów politycznych UE, długi zaciągnięte w formie dwustronnego i wielostronnego wsparcia pomiędzy państwami członkowskimi w celu ochrony stabilności finansowej, dług związany z operacjami dotyczącymi stabilizacji rynków finansowych oraz wdrażanie strukturalnych reform emerytalnych. Warto tu zaznaczyć, że przeprowadzona w Polsce w 1999 r. reforma systemu emerytalnego została uznana przez KE za strukturalną, a zatem koszty z nią związane mogą być brane pod uwagę podczas oceny spełnienia przez Polskę kryterium z Maastricht, dotyczącego relacji deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych do PKB.

Ostatni z dokumentów wchodzących w skład sześciopaku — Dyrektywa Rady nr 2011/85/UE w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich — zawiera szczegółowe reguły. Wskazuje, że warunkiem koniecznym do tworzenia wysokiej jakości i porównywalnej statystyki jest kompletna i wiarygodna praktyka w zakresie rachunkowości publicznej, obejmująca wszystkie jednostki sektora instytucji rządowych i samorządowych. Dyrektywa odwołuje się do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 223/2009 z 11 marca 2009 r. w sprawie statystyki europejskiej i przypomina, że dostępność i jakość danych ESA 1995 ma kluczowe znaczenie w zapewnieniu właściwego funkcjonowania unijnego nadzoru budżetowego. Dyrektywa stwierdza, że państwa członkowskie mają spowodować terminowe i regularne, publiczne udostępnianie danych budżetowych dotyczących wszystkich podsektorów sektora instytucji rządowych i samorządowych. Państwa członkowskie publikować będą w szczególności dane budżetowe w ujęciu kasowym lub równoważne pochodzące z rachunkowości publicznej, jeśli dane w ujęciu kasowym nie są dostępne:

- co miesiąc dotyczące podsektorów: instytucji rządowych na szczeblu centralnym, instytucji rządowych i samorządowych na szczeblu regionalnym (w Polsce nie występuje) oraz funduszy ubezpieczeń społecznych, przed końcem kolejnego miesiąca,
- co kwartał dotyczące podsektora instytucji samorządowych na szczeblu lokalnym, przed końcem kolejnego kwartału.

Publikowane mają być także szczegółowe tabele zawierające metody przejścia z danych w ujęciu kasowym (lub równoważnych) na dane oparte na standardach ESA.

Eurostat publikować będzie, co trzy miesiące, wysokość długu i deficytu państw członkowskich. W odniesieniu do wszystkich jednostek sektora instytucji rządowych i samorządowych państwa publikować będą informacje na temat warunkowych zobowiązań o potencjalnym silnym wpływie na sytuację budżet-

tową, w tym na temat gwarancji, pożyczek zagrożonych i zobowiązań wynikających z działalności przedsiębiorstw publicznych. Państwa członkowskie zobowiązane były do 31 grudnia 2013 r. wprowadzić w życie przepisy, niezbędne do wykonania omawianej dyrektywy.

Ze względu na wątpliwości dotyczące praktycznego stosowania zapisów dyrektywy (np. w sprawie postępowania w przypadku braku danych kasowych, braku danych odpowiedniej jakości itd.) utworzono grupę zadaniową, która zajęła się problemami dotyczącymi wdrożenia dyrektywy — z punktu widzenia służb statystyki publicznej. Grupa realizowała prace w drugiej połowie 2012 r. Ich efektem było doprecyzowanie zakresu wymaganych danych poprzez odniesienie do definicji ESA oraz opracowanie wzorów tablic, które będą wykorzystywane do ich udostępniania. Ustalenia te znalazły odzwierciedlenie w zapisach Programu badań satystycznych statystyki publicznej na rok 2014. W części dotyczącej finansów publicznych wprowadzono nowe badanie — *Dane fiskalne na potrzeby nadzoru budżetowego UE*. Organem prowadzącym są minister właściwy do spraw finansów publicznych oraz prezes GUS. Zadania podzielono między te dwie instytucje, zgodnie z dotychczasowymi kompetencjami. Badanie będzie realizowane na podstawie wtórnego wykorzystania danych pozyskiwanych w ramach sprawozdawczości budżetowej oraz badań statystycznych. Konieczne było też nałożenie nowych obowiązków sprawozdawczych, m.in. na podmioty nieobjęte miesięczną sprawozdawczością budżetową.

Celem przedstawionego przez Komisję Europejską projektu rozporządzenia w sprawie przekazywania i jakości statystyki związanej z procedurą dotyczącą zakłóceń równowagi makroekonomicznej jest ustanowienie przepisów regulujących kwestie związane z przekazywaniem i monitorowaniem jakości danych statystycznych. Dane te są wykorzystywane do wykrywania zakłóceń równowagi makroekonomicznej. Zasady wczesnego wykrywania takich zakłóceń określono w rozporządzeniu nr 1176/2011, przyznającym Komisji uprawnienia do publikowania i uaktualniania tablicy wskaźników służących wczesnemu wykrywaniu i monitorowaniu zakłóceń równowagi.

Projektowane rozporządzenie służyć ma monitorowaniu jakości wskaźników oraz podstawowych informacji statystycznych wykorzystywanych do ich opracowywania. Mówi się, że procedura zakłóceń równowagi makroekonomicznej (MIP) ma być zbliżona do stosowanej na potrzeby nadmiernego deficytu. KE chce mieć uprawnienia do korekty danych przekazywanych przez kraje, wyrażania zastrzeżeń co do ich jakości oraz nakładania sankcji w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości. Warto wspomnieć, że Komitet ds. Statystyki Monetarnej, Finansowej i Bilansu Płatniczego (CMFB) powołał grupę zadaniową składającą się z przedstawicieli krajowych urzędów statystycznych i banków centralnych, której zadaniem jest:

- opracowanie struktury i zakresu raportu służącego do oceny jakości statystyki MIP (przeznaczonego m.in. dla Parlamentu Europejskiego i Rady do spraw gospodarczych i finansowych — ECOFIN);

- zaproponowanie statystyki wykorzystywanej na potrzeby MIP, dla której w pierwszej kolejności należy podjąć działania zmierzające do wzmocnienia zarządzania jakością;
- dokonanie przeglądu istniejących opisów źródeł i metod oraz raportów jakości w ramach Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS) i Europejskiego Systemu Banków Centralnych (ESBC) oraz ocena ich przydatności dla MIP;
- zaproponowanie wytycznych dla monitorowania jakości w dziedzinach, w których opracowanie statystyki na potrzeby MIP jest podzielone między dwa systemy statystyczne — ESS i ESBC.

Rozporządzenie dotyczyć będzie statystyki opracowywanej zarówno w ramach ESS, jak i ESBC. Stąd potrzeba bliskiej współpracy i koordynacji. Wskaźniki, które składają się na tablicę dotyczą nie tylko rachunków narodowych, statystyki finansowej sektora instytucji rządowych i samorządowych, ale także bilansu płatniczego, statystyki cen, pracujących i wynagrodzeń. Realizowane są równoległe prace na forum Grupy roboczej Rady UE ds. Statystyki — nad projektem rozporządzenia oraz w Eurostacie — nad przygotowaniem jego praktycznej implementacji. I choć KE zapowiada, że w największym możliwym stopniu dla potrzeb MIP wykorzystywane będą istniejące opracowania, to wiadomo że rozporządzenie nałoży nowe obowiązki na państwa członkowskie. Oczekuje się m.in. wspomagania Komisji w monitorowaniu wskaźników czy w realizacji misji w poszczególnych państwach. Nie bez znaczenia jest fakt, że Komitet ds. Polityki Gospodarczej (EPC) zmierza do poszerzenia listy wskaźników monitorujących.

Rozporządzenia przyjęte w ramach tzw. dwupaku wprowadzają dodatkowe procedury nadzoru i monitorowania polityki budżetowej i gospodarczej dla krajów strefy euro. Zawierają także wytyczne dotyczące konieczności ściślejszego monitorowania krajów objętych procedurą EDP. Rozporządzenia nr 472/2013 i 473/2013 wprowadzają ocenę projektów budżetów na poziomie europejskim, nakładają obowiązki ustanowienia niezależnych organów odpowiedzialnych za monitorowanie krajowych reguł fiskalnych i opieranie prognoz budżetowych na niezależnych prognozach makroekonomicznych. W celu zapewnienia efektywnej implementacji tych rozporządzeń uzgodniono zharmonizowane ramy dotyczące projektów planów budżetowych oraz informacji o emisji długu w obrębie strefy euro — COM(2013)490. Harmonogramy te znajdują odzwierciedlenie w trybie prac nad aktualizacją programu konwergencji przez Polskę. W efekcie konieczne było wprowadzenie zmian do Programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014, które umożliwią wcześniejsze opracowanie przez GUS i przekazanie Ministerstwu Finansów wstępnej informacji o wyniku (deficyt/nadwyżka) sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Zmiana rozporządzenia w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych niesie ze sobą konieczność rewizji innych aktów prawnych, w tym rozporządzenia nr 479/2009. Zmienione zostaną w nim odniesienia

z ESA 1995 na ESA 2010. Zmianę można nazwać techniczną. Jednakże ESA 2010 wprowadza również zmiany o charakterze metodycznym do statystyki sektora instytucji rządowych i samorządowych. Za najważniejsze, mogące mieć wpływ na wartość deficytu/nadwyżki lub długu sektora, należy uznać zweryfikowane wytyczne określania zakresu podmiotowego sektora w postaci zmian w zasadach przeprowadzania testu dotyczącego nierynkowego charakteru działalności jednostek oraz kryteriów oceny, czy dane przedsiębiorstwo publiczne jest kontrolowane przez sektor w zakresie:

- rejestracji transakcji związanych z systemami emerytalnymi,
- podejścia do transakcji na instrumentach pochodnych,
- wprowadzenia pojęcia gwarancji standaryzowanych.

Podejmując decyzję dotyczącą klasyfikacji sektorowej jednostki publicznej (z wyłączeniem podmiotów zajmujących się pośrednictwem finansowym) przeprowadzany jest test w celu określenia, czy prowadzona przez nią działalność ma charakter rynkowy czy nierynkowy. Jeśli jednostka zostanie uznana za nierynkową, konieczne jest jej zaliczenie do sektora instytucji rządowych i samorządowych. W kontekście rachunków narodowych podmiot uznawany jest za rynkowy, jeśli przychody ze sprzedaży pokrywają więcej niż połowę jego kosztów produkcji. ESA definiuje zarówno przychody ze sprzedaży, jak i koszty. W stosunku do obecnie obowiązującego systemu ESA 2010 wprowadza zmianę w definicji drugiego z elementów poprzez dodanie do kosztów odsetek netto. Ponadto doprecyzowane kryteria dotyczące kontroli przez sektor wyraźnie wskazują, że nie będzie już ona definiowana przede wszystkim przez pryzmat większościowych udziałów.

Zgodnie z ESA 1995 przejęcie przez sektor instytucji rządowych i samorządowych aktywów prywatnych systemów emerytalnych rejestrowane jest jako dochód sektora, a zatem wpływa na poprawę jego wyniku. Z kolei ESA 2010 nie pozostawia wątpliwości co do rejestracji przejętych (bez względu na system emerytalny) aktywów jako transakcji finansowej, pozostającej bez bezpośredniego wpływu na deficyt/nadwyżkę i dług sektora. System nie mówi jednakże, czy i jaka transakcja powinna zostać zarejestrowana, jeśli przejęte aktywa nie będą wystarczające do pokrycia przyszłych zobowiązań emerytalnych. Część ekspertów uważa, że w takim przypadku powinien zostać zarejestrowany w wydatkach sektora transfer kapitałowy na rzecz przedsiębiorstwa z wpływem na deficyt/nadwyżkę sektora instytucji rządowych i samorządowych. Rozstrzygnięciem tej kwestii zajmie się CMFB. Zmiana ma znaczenie dla Polski w kontekście planowanej reformy systemu emerytalnego.

Odsetki obliczane na potrzeby notyfikacji fiskalnej uwzględniały przepływy związane transakcjami na instrumentach pochodnych. Powodowało to różnicę występującą w rachunkach narodowych. ESA 2010 wprowadza zmianę w tym zakresie. W danych opracowywanych od września 2014 r. wszystkie płatności związane z tymi transakcjami będą rejestrowane jako przepływy finansowe bez wpływu na dochody z tytułu własności, a zatem bez wpływu na deficyt/nadwyżkę sektora.

ESA 2010 zawiera osobny rozdział poświęcony rachunkom sektora instytucji rządowych i samorządowych. Doprecyzowano w nim wytyczne dotyczące zasad rejestracji superdywidend oraz zastrzyków kapitałowych, transakcji związanych z realizacją przedsięwzięć w formule partnerstwa publiczno-prywatnego i różnego rodzaju gwarancji.

Jednocześnie Komisja Europejska planuje zaproponowanie dodatkowych zmian do rozporządzenia nr 479/2009 dotyczących definicji długu, zakresu danych zbieranych na potrzeby EDP, organizacji procedury notyfikacyjnej czy wiążącego charakteru wytycznych zawartych w *Podręczniku deficytu i długu sektora instytucji rządowych i samorządowych*.

---

mgr Maria Jeznach, mgr Olga Leszczyńska-Luberek — GUS

SUMMARY

The authors have presented issues of national accounts as a tool for integrating research results from all fields of statistics. The first part of the article contains a history of the development of national accounts and a discussion of their new standard ESA 2010 methodology, as well as the associated challenges. The article discusses the key role of the CSO in the development of finance statistics of central and local governments (GFS) and the directions of its development.

РЕЗЮМЕ

В статье представляются вопросы в области национальных счетов как инструмента интегрирующего результаты обследований во всех областях официальной статистики. Первая часть статьи содержит характеристику истории развития национальных счетов и их нового методологического стандарта ESA 2010, а также связанные с ним ожидания. Статья подробно обсуждает важную роль ЦСУ в разработке статистики финансов сектора правительственных учреждений и органов самоуправления (GFS), а также направления ее развития.